

Standardi Ndërkombëtar i Kontabilitetit 38

Aktivet Jo-materiale

Objektivi

- 1 Objektivi i këtij Standardi është të përshkruajë trajtimin kontabël për aktivet jo-materiale që nuk janë trajtuar në mënyrë të veçantë në ndonjë Standard tjetër. Ky Standard kërkon që njësia ekonomike të njohë një aktiv jo-material nëqoftëse, e vetëm nëqoftëse, plotësohen kriteret e specifikuara. Standardi gjithashtu specifikon se si të matet vlera kontabël e aktiveve jo-materiale dhe kërkon dhënien e informacioneve shpjeguese rreth aktiveve jo-materiale.

Objekti

- 2 Ky Standard zbatohet në kontabilizimin e aktiveve jo-materiale, me përjashtim të:
- (a) aktiveve jo-materiale që janë brenda objektit të një Standardi tjetër;
 - (b) aktiveve financiare, siç përkufizohen në SNK 32 *Instrumentet Financiare: Paraqitja*;
 - (c) njohjes dhe matjes së aktiveve të kërkimit dhe vlerësimit (shih SNRF 6 *Kërkimet për Burime Minerare dhe Vlerësimi i Tyre*); dhe
 - (d) shpenzime për zhvillimin dhe nxjerrjen e mineraleve, naftës, gazit natyror dhe burimeve të ngjashme të pa rigjenerueshme
- 3 aktivet jo-materiale të mbajtura nga njësia ekonomike për shitje në rrjedhën normale të biznesit (shih SNK 2 *Inventarët* dhe SNK 11 *Kontratat e Ndërtimit*). Për shembull, ky Standard nuk zbatohet për:
- (a) aktivet jo-materiale të mbajtura nga njësia ekonomike për shitje në rrjedhën normale të biznesit (shih SNK 2 *Inventarët* dhe SNK 11 *Kontratat e Ndërtimit*).
 - (b) aktivet e tatimeve të shtyra (shih SNK 12 *Tatimet mbi të Ardhurat*).
 - (c) qiratë që janë brenda objektit të SNK 17 *Qiratë*.
 - (d) aktivet që rrjedhin nga përfitimet e punonjësve (shih SNK 19 *Përfitimet e Punonjësve*).
 - (e) aktivet financiare siç përkufizohen në SNK 32. Njohja dhe matja e disa aktiveve financiare mbulohen nga SNK 27 *Pasqyrat Financiare të Konsoliduara dhe Individuale*, SNK 28 *Investimet në Pjesëmarrje* dhe SNK 31 *Interesat në Sipërmarrjet e Përbashkëta*.
 - (f) emri i mirë i blerë në një kombinim biznesi (shih SNRF 3 *Kombinime biznesi*).
 - (g) kostot e shtyra të blerjes dhe aktivet jo-materiale, që rrjedhin nga të drejtat kontraktuale të siguresit sipas kontratave të sigurimit brenda objektit të SNRF 4 *Kontratat e Sigurimeve*. SNRF 4 parashikon kërkesa të veçanta për dhënien e informacioneve shpjeguese për ato kosto të shtyra të blerjes por jo për ato aktive jo-materiale. Për këtë, kërkesat për dhënien e informacioneve shpjeguese në këtë Standard zbatohen ndaj atyre aktiveve jo-materiale.
 - (h) aktivet jo-materiale afatgjata të klasifikuara si të mbajtura për shitje (ose të përfshira në një grup për t'u bërë dalje që klasifikohet si i mbajtur për shitje) në përputhje me SNRF 5 *Aktivet Afatgjata që Mbahen për t'u Shitur dhe Operacionet jo të Vijueshme*.
- 4 Disa aktive jo-materiale mund të përmbajnë ose të kenë lëndë fizike të tilla si kompakt disqe (në rastet e programeve të kompjuterit), dokumentacion ligjor (në rastin e një liçence ose patente) ose filma. Për të përcaktuar nëse një aktiv që përmban edhe elementë jo-materialë edhe materialë duhet të trajtohet sipas SNK 16 *Aktivet Afatgjata Materiale* ose si një aktiv jo-material sipas këtij Standardi, njësia ekonomike përdor gjykimin për të vlerësuar se cili element është më i rëndësishëm. Për shembull, programi i kompjuterit për një pajisje makine të kontrolluar nga kompjuteri që nuk mund të punojë pa atë program të veçantë është pjesë integrale e makinës dhe ajo trajtohet si aktiv afatgjatë material. E njëjta zbatohet

për sistemet operative të kompjuterit. Kur programi nuk është pjesë integrale e makinës përkatëse, programi i kompjuterit trajtohet si një aktiv jo-material.

- 5 Ky Standard zbatohet, midis të tjerave, për shpenzimet e veprimtarive të reklamave, kualifikimeve, të nisjes, të kërkimit dhe zhvillimit. Veprimtaritë e kërkimit dhe zhvillimit drejtohen për tek zhvillimi i njohurive. Për këtë, megjithëse këto veprimtari rezultojnë në një aktiv me lëndë fizike (p.sh., një prototip), elementi fizik i aktivit është dytësor kundrejt elementit të tij jo-material, dmth., njohurive të trupëzuara në të
- 6 Në rastin e qirasë financiare, aktivi i dhënë mund të jetë ose material ose jo-material. Pas njohjes fillestare, qiramarrësi e kontabilizon si një aktiv jo-material të mbajtur në bazë të qirasë financiare në përputhje me këtë Standard. Të drejtat sipas marrëveshjeve të liçensimit për artikuj të tillë si filma vizatimorë, rregjistrime figure, shfaqje, dorëshkrime, patenta dhe të drejta autori janë përjashtuar nga objekti i SNK 17 dhe janë brenda objektit të këtij Standardi.
- 7 Përjashtimet nga objekti i një Standardi mund të ndodhin nëqoftëse veprimtaritë apo transaksionet janë aq të specializuara sa që ato shkaktojnë çështje kontabël të cilat nevojitet të trajtohen në një mënyrë të ndryshme. Të tilla çështje dalin në kontabilizimin e shpenzimeve të zbulimit për, ose zhvillimit dhe nxjerrjes së, naftës, gazit dhe rezervave minerare në industrinë nxjerrëse dhe në rastin e kontratave të sigurimit. Për këtë, ky Standard nuk zbatohet për shpenzime në të tilla veprimtari dhe kontrata. Megjithatë, ky Standard zbatohet për aktivet e tjera jo-materiale që përdoren (të tilla si programet e kompjuterit) dhe shpenzime të tjera të kryera (të tilla si kostot e nisjes), në industrinë nxjerrëse apo nga siguruesit.

Përkufizime

- 8 **Më poshtë jepen përkufizimet e disa termave kryesore që përdoren në këtë standard:**

Një treg aktiv është një treg në të cilin ekzistojnë të gjitha kushtet e mëposhtme:

- (a) artikujt e tregtuar në treg janë homogjenë;
- (b) blerësit dhe shitësit e vullnetshëm mund të gjenden normalisht në çdo kohë; dhe
- (c) çmimet janë të disponueshme nga publiku.

Data e marrëveshjes për një kombinim biznesi është data që është arritur një marrëveshje thelbësore në mes të palëve në kombinim dhe, në rastin e njësie ekonomike të listuara në bursë, është njoftuar për publikun. Në rastin e një bashkimi me përthithje të kundërshtuar, data më e herëshme që është arritur një marrëveshje thelbësore mes palëve në kombinim është data që një numër i mjaftueshëm i pronarëve në blerje kanë pranuar ofertën e bleresve që blerësi të marrë kontrollin e të blerjeve.

Amortizimi është shpërndarja sistematike e shumës së amortizueshme të një aktivi jo-material gjatë jetës së tij të dobishme.

Aktivi është një burim që:

- (a) kontrollohet nga një njësi ekonomike si rezultat i ngjarjeve të shkuara; dhe
- (b) nga i cili priten përfitime ekonomike në të ardhmen të rrjedhin tek njësi ekonomike.

Vlerë kontabël (neto) është shuma me të cilën një aktiv paraqitet në bilanc pasi janë zbritur në atë kohë çdo amortizim i akumuluar dhe çdo humbje e akumuluar nga çvlerësimi.

Kosto është shuma e mjeteve monetare ose ekuivalentëve të mjeteve monetare të paguara ose vlera e drejtë e shumës së dhënë për të blerë një aktiv në momentin e blerjes ose ndërtimit të tij, ose, kur është e zbatueshme, shuma që i atribuohet atij aktivi kur njihet fillimisht në përputhje me kërkesat specifike të SNRF-ve të tjera, p.sh., SNRF 2 *Pagesat e Bazuara në Aksione*.

Shumë e amortizueshme është kosto e një aktivi, ose shumë tjetër zëvendësuese e koston, minus vlerën e tij të mbetur.

Zhvillimi është vënia në zbatim e gjetjeve të kërkimit ose njohurive të tjera për një plan ose skicë për prodhimin e materialeve të reja apo të përmirësuara thelbësisht, pajisjeve, produkteve,

proçeseve, sistemeve ose shërbimeve para fillimit të prodhimit apo përdorimit për qëllime tregtare.

Njësia ekonomike - vlera specifike është vlera aktuale e flukseve monetare që njësia ekonomike pret të vijë nga përdorimi në vazhdimësi i një aktivi dhe nga nxjerrja e tij jashtë përdorimit në fund të jetës së tij të dobishme ose pret të paguajë kur shlyen një detyrim.

Vlera e drejtë e një aktivi është shuma për të cilën ky aktiv mund të këmbëhet mes palëve të vetëdijshme dhe të vullnetëshme në një transaksion mes palëve të palidhura me njëra tjetrën.

Një humbje nga çylerësimi është shuma me të cilën vlera kontabël (neto) e një aktivi tejkalon shumën e tij të rikuperueshme.

Një aktiv jo-material është një aktiv i identifikueshëm jo-monetar pa lëndë fizike.

Aktivet monetare janë para të mbajtura dhe aktive për t'u marrë në shuma parash të fiksuara ose të përcaktueshme.

Kërkimi është hulumtim origjinal dhe i planifikuar i ndërmarrë me perspektivën e përfitimit të kuptimit dhe të njohurive të reja shkencore apo teknike.

Vlera e mbetur e një aktivi jo-material është shuma e vlerësuar që një njësi ekonomike mundet aktualisht të marrë nga nxjerrja jashtë përdorimit e aktivitetit, pasi zbriten kostot e vlerësuara të nxjerrjes jashtë përdorimit, nëse aktivi ka qënë tashmë në afatin dhe në kushtet e pritura në fund të jetës së tij të dobishme.

Jeta e dobishme është:

- (a) periudha gjatë së cilës një aktiv pritet të jetë i disponueshëm për përdorim nga njësia ekonomike; ose
- (b) sasia e prodhimit apo njësisive të ngjashme që priten të merren nga aktivi prej njësisë ekonomike.

Aktivet Jo-materiale

- 9 Njësitë ekonomike shpesh shpenzojnë burime, apo marrin detyrime, në blerje, zhvillim, mirëmbajtje apo përmirësime të burimeve jo-materiale të tilla si njohuritë shkencore apo teknike, projektimin dhe vënien në zbatim të proçeseve apo sistemeve të reja, liçensat, pasuria intelektuale, njohja e tregut dhe markat tregtare (përfshirë emrat tregtarë e titujt e publikimeve). Shembuj të zakonshëm të artikujve të përmbledhur nga këto zëra kryesorë janë programet kompjuterike, patentat, të drejtat e autorit, filmat vizatimorë, listat e klientëve, të drejtat hipotekare, liçensat e peshkimit, kuotat e importit, franshizat, marrëdhëniet me klientët apo furnitorët, besnikëria e klientit, pjesa e tregut dhe të drejtat e marketingut.
- 10 Jo të gjithë artikujt e përshkruar në paragrafin 9 plotësojnë kushtet e përkufizimit të një aktivi jo-material, dmth., të identifikueshëm, kontrollin ndaj burimit dhe ekzistencën e përfitimeve ekonomike në të ardhmen. Nëqoftëse një artikull brenda objektit të këtij Standardi nuk plotëson kushtet e përkufizimit të aktivitetit jo-material, shpenzimet për ta blerë apo për ta prodhuar atë njihen si shpenzime rrjedhëse kur ato kryhen. Megjithatë, nëqoftëse artikulli është blerë në një kombinim biznesi, ai bën pjesë në emrin e mirë të njohur në datën e blerjes (shih paragrafin 68)

Identifikueshmëria

- 11 Përkufizimi i një aktivi jo-material kërkon që aktivi jo-material të jetë i identifikueshëm për ta dalluar atë nga emri i mirë. Emri i mirë i blerë në një kombinim biznesi përfaqëson pagesën e bërë nga blerësi për t'u paraprirë përfitimeve ekonomike në të ardhmen prej aktiveve që nuk mund të identifikohen individualisht dhe të njihen veças. Përfitimet ekonomike në të ardhmen mund të vijë nga bashkëveprimi mes aktiveve të identifikueshme të blera apo nga aktivet që, individualisht, nuk cilësohen për t'u njohur në pasqyrat financiare por për të cilat blerësi është i përgatitur të bëjë një pagesë në kombinimin e biznesit.
- 12 **Një aktiv plotëson kriterin i identifikueshëm në përkufizimin e një aktivi jo-material kur ai:**

- (a) është i ndashëm, dmth., ka mundësi të ndahet apo të veçohet nga njësia ekonomike dhe të shitet, transferohet, liçensohet, jepet me qira dhe këmbetet, qoftë individualisht apo sëbashku me një kontratë, aktiv ose detyrim të lidhur; ose
- (b) vjen nga të drejtat kontraktuale apo të drejta të tjera ligjore, pavarësisht nëse këto të drejta janë të transferueshme apo të ndashme nga njësia ekonomike ose nga të drejta apo detyrime të tjera.

Kontrolli

- 13 Njësia ekonomike kontrollon një aktiv nëqoftëse ka zotësinë për të marrë përfitimet ekonomike në të ardhmen që rrjedhin nga burimi i dhënë dhe të kufizojë hyrjen e të tjerëve tek këto përfitime. Mundësia e njësisë ekonomike për të kontrolluar përfitimet ekonomike në të ardhmen prej një aktivi jo-material normalisht buron nga të drejtat ligjore që bëhen të detyrueshme nga gjykata. Në mungesë të të drejtave ligjore është më e vështirë të demonstrohet kontrolli. Megjithatë, detyrimi ligjor i të drejtave nuk është një kusht i nevojshëm për kontrollin sepse njësia ekonomike mund të jetë e aftë të kontrollojë përfitimet ekonomike në të ardhmen me mënyra të tjera.
- 14 Njohuritë e tregut dhe teknike mund të sjellin përfitime ekonomike në të ardhmen. Njësia ekonomike kontrollon këto përfitime nëqoftëse, për shembull, njohuritë mbrohen nga të drejtat ligjore të tilla si të drejtat e autorit, kufizimi i marrëveshjes tregtare (kur lejohet) ose nga një detyrim ligjor i punonjësve për të ruajtur sekretin.
- 15 Njësia ekonomike mund të ketë një ekip me personel të aftë dhe ka mundësi të identifikojë aftësitë në rritje të personelit që çojnë në përfitime ekonomike në të ardhmen nga kualifikimi. Njësia ekonomike gjithashtu mund të presë që personeli do të vazhdojë t'i bëjë të disponueshme aftësitë e tij për njësinë ekonomike. Megjithatë, njësia ekonomike zakonisht nuk ka kontroll të mjaftueshëm mbi përfitimet ekonomike në të ardhmen që vijnë nga ekipi i personelit të aftë dhe nga kualifikimi që këta elementë të plotësojnë përkufizimin e një aktivi jo-material. Për arsye të ngjashme, talenti i veçantë i drejtimit apo ai teknik nuk ka të ngjarë të plotësojë përkufizimin e një aktivi jo-material, përveç rasteve kur ai është i mbrojtur me të drejta ligjore për t'u përdorur dhe për të marrë përfitimet e pritshme ekonomike në të ardhmen prej tyre, si dhe plotëson pjesët e tjera të përkufizimit.
- 16 Njësia ekonomike mund të ketë një portofol klientësh apo pjesë të tregut dhe pret që, për arsye të përpjekjeve të saj në krijimin e marrëdhënieve dhe besnikërisë me klientët, klientët do të vazhdojnë të tregtojnë me njësinë ekonomike. Megjithatë, në mungesë të të drejtave ligjore për të mbrojtur, ose ndryshe për të kontrolluar, marrëdhëniet me klientët apo besnikërinë e klientëve ndaj njësisë ekonomike, njësia ekonomike zakonisht nuk ka kontroll të mjaftueshëm mbi përfitimet e pritshme ekonomike në të ardhmen nga marrëdhëniet e besnikëria me klientët që për të tillë elementë (psh., portofoli klientëve, pjesa e tregut, marrëdhëniet e benikëria me klientët) të plotësojë përkufizimin e aktiveve jo-materiale. Në mungesë të të drejtave ligjore për të mbrojtur marrëdhëniet me klientët, transaksionet e këmbimit për marrëdhënie jo-kontraktuale të njëjta apo të ngjashme me klientë (përveç rastit kur ato janë pjesë e një kombinimi biznesi) japin evidencë se njësia ekonomike nuk është në gjendje të kontrollojë përfitimet e pritshme ekonomike në të ardhmen që rrjedhin nga marrëdhëniet me klientët. Kur të tilla transaksione këmbimi japin gjithashtu evidencë se marrëdhëniet me klientët janë të ndashme, këto marrëdhënie me klientë plotësojnë përkufizimin e një aktivi jo-material.

Përfitimet ekonomike në të ardhmen

- 17 Përfitimet ekonomike në të ardhmen që rrjedhin nga një aktiv jo-material mund të përfshijnë të ardhura nga shitja e produkteve apo shërbimeve, kursimet në kosto, apo përfitime të tjera që vijnë nga përdorimi i aktivitetit prej njësisë ekonomike. Për shembull, përdorimi i pronësisë intelektuale në një proces prodhimi mund të ulë kostot e prodhimit në të ardhmen dhe jo të rrisë të ardhurat në të ardhmen.

Njohja dhe matja

- 18 Njohja e një artikulli si aktiv jo-material kërkon nga njësia ekonomike që të demonstrojë se ai artikull plotëson:

- (a) përkufizimin e aktivit jo-material (shih paragrafët 8-17); dhe
- (b) kriteret e njohjes (shih paragrafët 21–23).

Kjo kërkesë zbatohet ndaj kostove të pësura fillimisht për të blerë apo prodhuar vetë një aktiv jo-material dhe ato të pësura më pas për t'ju shtuar atij, zëvendësuar pjesë të tij, apo për t'i shërbyer.

19 Paragrafët 25-32 trajtojnë zbatimin e kriterëve të njohjes për të blerë veças aktive jo-materiale dhe paragrafët 33-43 trajtojnë zbatimin e tyre ndaj aktiveve jo-materiale të blera nga një kombinim biznesi. Paragrafi 44 trajton matjen fillestare të aktiveve jo-materiale të blera nëpërmjet granteve qeveritare, paragrafët 45-47 trajtojnë këmbimet e aktiveve jo-materiale dhe paragrafët 48-50 me trajtimin e emrit të mirë të gjeneruar vetë. Paragrafët 51-67 trajtojnë njohjen fillestare dhe matjen e aktiveve jo-materiale të prodhuara vetë.

20 Natyra e aktiveve jo-materiale është e tillë që, në shumë raste, nuk ka shtesa për një aktiv të tillë apo zëvendësime të pjesëve të tij. Përkatësisht, shumica e shpenzimeve të mëpasëme ka të ngjarë të mbajë përfitimet e pritshme ekonomike në të ardhmen të trupëzuara në një aktiv jo-material se sa ato vetë të plotësojnë përkufizimin e një aktivit jo-material dhe kriteret e njohjes në këtë Standard. Më tej, shpesh është e vështirë t'u atribuohen drejtpërdrejt shpenzimet e mëpasëme një aktivit të veçantë jo-material, prandaj ato i atribuohen biznesit si një i tërë. Për këtë, vetëm shumë rrallë shpenzimet e mëpasëme – shpenzimet e pësura mbas njohjes fillestare të një aktivit jo-material të blerë apo mbas përfundimit të një aktivit jo-material të prodhuar vetë – të njihen në vlerën kontabël (neto) të një aktivit. Në përputhje me paragrafin 63, shpenzimet e mëpasëme për emrat tregtar, kokat e gazetave, titujt e publikimeve, listat e klientëve dhe artikujt të ngjashëm në thelb (qoftë të blerë nga të tretë apo qoftë të prodhuar vetë) gjithmonë njihen në fitimin ose humbjen kur kryhen. Kjo sepse të tilla shpenzime nuk mund të dallohen nga shpenzimet për të zhvilluar biznesin si një i tërë.

21 Një aktiv jo-material njihet nëqoftëse, e vetëm nëqoftëse:

- (a) është e mundshme që përfitimet e pritshme ekonomike në të ardhmen që i atribuohen atij aktivit do të rrjedhin tek njësia ekonomike; dhe
- (b) kosto e aktivit mund të matet me besueshmëri.

22 Një njësi ekonomike vlerëson mundësinë e përfitimeve të pritshme ekonomike në të ardhmen duke përdorur supozime të arsyeshme dhe të mbështetura që përfaqësojnë vlerësimin më të mirë të drejtimit të kompletit të kushteve ekonomike që do të ekzistojnë gjatë jetës së dobishme të aktivit.

23 Njësia ekonomike përdor gjykimin për të vlerësuar shkallën e sigurisë bashkëngjitur flukseve të përfitimeve ekonomike në të ardhmen që i atribuohen përdorimit të aktivit mbi bazën e evidencës së disponueshme në kohën e njohjes fillestare, duke i dhënë më shumë rëndësi evidencës nga të tretët.

24 Një aktiv jo-material matet fillimisht me koston.

Blerja e veçantë

25 Normalisht, çmimi që paguan njësia ekonomike për të blerë veças një aktiv jo-material pasqyron pritshmëritë rreth mundësisë se përfitimet e pritshme ekonomike në të ardhmen të trupëzuara në aktiv do të rrjedhin tek njësia ekonomike. Me fjalë të tjera, efekti i mundësisë reflektohet në koston e aktivit. Për këtë, kriteri njohjes i mundësisë në paragrafin 21 (a) gjithmonë konsiderohet se është kënaqur për aktivet jo-materiale të blera veças.

26 Më tej, kosto e një aktivit jo-material të blerë veças zakonisht mund të matet me besueshmëri. Kjo është veçanërisht e vërtetë kur shumica e blerjes është në formën e mjeteve monetare apo aktive të tjera monetare.

27 Kosto e aktivit jo-material të blerë veças përfshin:

- (a) çmimin e tij të blerjes, përfshirë taksat doganore dhe taksat mbi blerjen jo të rimbursueshme, pasi zbriten skontot tregtare dhe zbritjet tregtare; dhe
- (b) çdo kosto drejtpërdrejt e atribueshme për ta përgatitur aktivin për përdorimin e tij të synuar.

28 Shembuj të kostove drejtpërdrejt të atribueshme janë:

- (a) kostot e përfitimeve të punonjësve (siç përcaktohen në SNK 19) që rrjedhin drejtpërdrejt nga sjellja e aktivitetit në kushtet e tij të punës;
 - (b) tarifat profesionale që rrjedhin drejtpërdrejt nga sjellja e aktivitetit në kushtet e tij të punës; dhe
 - (c) kostot e testimit nëse aktiviteti funksionon siç duhet.
- 29 Shembuj të shpenzimeve që nuk bëjnë pjesë në koston e një aktiviteti jo-material janë:
- (a) kostot e futjes së një produkti ose shërbimit të ri (përfshirë kostot e reklamës dhe veprimtaritë promovionale);
 - (b) kostot e kryerjes së biznesit në një vendndodhje të re ose me një kategori klientësh të re (përfshirë kostot e kualifikimit të personelit); dhe
 - (c) kostot e administrimit dhe kosto të tjera të përgjithshme.
- 30 Njohja e kostove në vlerën kontabël (neto) të një aktiviteti jo-material ndërpritet kur aktiviteti është në kushtet e nevojshme që ai të jetë në gjendje të funksionojë në mënyrën e synuar nga drejtimi. Për këtë, kostot e pësuara në përdorimin apo ridislokimin e aktivitetit jo-material nuk përfshihen në vlerën kontabël (neto) të atij aktiviteti. Për shembull, kostot e mëposhtëme nuk përfshihen në vlerën kontabël (neto) të një aktiviteti jo-material:
- (a) kostot e kryera ndërsa aktiviteti që është i aftë të funksionojë në mënyrën e synuar nga drejtimi ka akoma për t'u sjellë në përdorim; dhe
 - (b) humbjet operationale fillestare, të tilla si ato të pësuara kur kërkesa për produktet e aktivitetit rritet.
- 31 Disa operatione ndodhin të lidhura me zhvillimin e një aktiviteti jo-material, por nuk janë të nevojshme për ta sjellë aktivitetin në kushtet e nevojshme që ai të jetë në gjendje të funksionojë në mënyrën e synuar nga drejtimi. Këto operatione të rastësishme mund të ndodhin para ose gjatë veprimtarive të zhvillimit. Për arsye se operationet e rastësishme nuk janë të nevojshme për ta sjellë aktivitetin në kushtet e nevojshme për të qënë në gjendje që të funksionojë në mënyrën e synuar nga drejtimi, të ardhurat dhe shpenzimet e lidhura me operationet e rastësishme njihen menjëherë në fitim ose humbje dhe përfshihen në klasifikimet e tyre përkatëse të të ardhurave dhe të shpenzimeve.
- 32 Nëqoftëse pagesa për një aktivitet jo-material shtyhet përtej afateve normale të kredisë, kosto e tij është ekuivalenti i çmimit në mjet monetar. Diferenca mes kësaj shume dhe pagesave totale njihet si shpenzim për interesa gjatë periudhës së kredisë përveç rasteve kur kapitalizohet në përputhje me trajtimin e kapitalizimit të lejuar në SNK 23 *Kostot e Huamarrjes*.

Blerja si Pjesë e një Kombinim Biznesi

- 33 Në përputhje me SNRF 3 *Kombinimi Bizneseve*, nëqoftëse një aktivitet jo-material është blerë në një kombinim biznesi, kosto e këtij aktiviteti jo-material është vlera e tij e drejtë në datën e blerjes. Vlera e drejtë e një aktiviteti jo-material pasqyron pritshmërinë e tregut rreth mundësisë që përfitimet ekonomike në të ardhmen të trupëzuara në aktivitet do të rrjedhin tek njësitë ekonomike. Me fjalë të tjera, efekti i mundësisë pasqyrohet në matjen e vlerës së drejtë të aktivitetit jo-material. Për këtë, kriteri njohjes i mundësisë në paragrafin 21 (a) konsiderohet gjithnjë se kënaqet për aktivitetet jo-materiale të blera në kombinimet e biznesit.
- 34 Për këtë, në përputhje me këtë Standard dhe SNRF 3, një blerës njeh në datën e blerjes veças nga emri i mirë një aktivitet jo-material të të blerit nëqoftëse vlera e drejtë e aktivitetit mund të matet me besueshmëri, pavarësisht nëse aktiviteti ka qënë apo jo i njohur nga i blerësi para kombinimit të biznesit. Kjo kuptohet që blerësi njeh një aktivitet jo-material veças nga emri i mirë në një projekt kërkimi dhe zhvillimi në proces të të blerit nëqoftëse projekti plotëson përkufizimin e një aktiviteti jo-material dhe vlera e tij e drejtë mund të matet me besueshmëri. Projekti i kërkimit dhe zhvillimit në proces i një të blerësi plotëson përkufizimin e një aktiviteti jo-material kur ai:
- (a) plotëson përkufizimin e një aktiviteti; dhe
 - (b) është i identifikueshëm, dmth, është i ndashëm ose vjen nga të drejta kontraktuale apo të drejta të tjera ligjore.

Matja e vlerës së drejtë të një aktivi jo-material të blerë në një kombinim biznesi

- 35 Vlera e drejtë e një aktivi jo-material të blerë në kombinime biznesi mundet normalisht të matet me besueshmëri të mjaftueshme për t'u njohur veças nga emri i mirë. Kur, për vlerësimet e përdorura për të matur vlerën e drejtë të aktivit jo-material, ka një gamë zgjidhjes të mundëshme me probabilitet të ndryshëm, kjo paqartësi futet në matjen e vlerës së drejtë të aktivit dhe nuk demonstroi pamundësinë e matjes me besueshmëri të vlerës së drejtë. Nëqoftëse një aktiv jo-material që blihet nga një kombinim biznesi ka një jetë të dobishme të fundme, ka një hipotezë të kundërshtueshme se vlera e tij e drejtë mund të matet me besueshmëri.
- 36 Një aktiv jo-material i blerë në një kombinim biznesi mund të jetë i ndashëm, por vetëm sëbashku me një aktiv material ose jo-material të lidhur. Për shembull, një titull publikimi reviste mund të mos jetë e mundur të shitet veças nga baza e të dhënave të abonentëve të lidhur, ose marka tregtare e ujit natyror të burimit mund të lidhet me një burim të veçantë dhe nuk mund të shitet veças nga burimi. Në këto raste, blerësi njuh grupin e aktiveve si një aktiv të vetëm veças nga emri i mirë nëqoftëse vlerat individuale të drejta të aktiveve në grup nuk janë të matëshme me besueshmëri.
- 37 Në mënyrë të ngjashme, termat 'emri' dhe 'emri tregtar' shpesh përdoren si sinonime për markat tregtare dhe markat e tjera. Megjithatë, këto të fundit janë terma të përgjithshëm marketingu që përdoren në mënyrë tipike për t'ju referuar një grupi aktivesh plotësuese të tilla si një markë tregtare (ose markë shërbimi) dhe emrave të tij të lidhur tregtarë, receta dhe ekspertizave teknologjike. Blerësi njuh si një aktiv të vetëm një grup të aktiveve jo-materiale që përfshin një emër tregtar nëqoftëse vlerat individuale të drejta të aktiveve plotësuese nuk janë të matëshme me besueshmëri. Nëqoftëse vlerat individuale të drejta të aktiveve plotësuese janë të matëshme me besueshmëri, një blerës mund t'i njohë ato si një aktiv të vetëm me kushtin që aktivet individualë kanë jetë të dobishme të ngjashme.
- 38 Rrethanat e vetme në të cilat nuk është e mundur të maten me besueshmëri vlerat e drejta të një aktivi jo-material të blerë në një kombinim biznesi janë kur aktivi jo-material vjen nga të drejta ligjore apo të drejta kontraktuale të tjera edhe kur:
- (a) nuk është i ndashëm; ose
 - (b) është i ndashëm, por nuk ka histori apo evidencë të transaksioneve të këmbimit për aktive të njëjtë ose të ngjashëm, dhe ndryshe vlerësimi i vlerës së drejtë do të varej nga ndryshesa të pamatëshme.
- 39 Çmimet e kuotuar në treg në një treg aktiv japin vlerësimet më të besueshme të vlerës së drejtë të një aktivi jo-material (shih gjithashtu paragrafin 78). Çmimi përkatës i tregut është zakonisht çmimi ofertës aktuale. Nëqoftëse çmimet e ofertës aktuale nuk janë të disponueshëm, çmimi i transaksionit të ngjashëm më të fundit mund të japë një bazë nga e cila vlerësohet vlera e drejtë, me kusht që nuk ka pasur ndryshime të rëndësishme në rrethanat ekonomike nga data e transaksionit në datën në të cilën është vlerësuar vlera e drejtë e aktivit.
- 40 Nëqoftëse nuk ekziston një treg aktiv për një aktiv jo-material, vlera e tij e drejtë është shuma që njësia ekonomike do të kishte paguar për aktivin, në datën e blerjes, në një transaksion mes personash jo të lidhur mes palëve të vetëdijshme dhe të vullnetëshme, mbi bazën e informacionit të disponueshëm më të mirë. Në përcaktimin e kësaj shume, njësia ekonomike merr në konsideratë rezultatet e transaksioneve të kohëve të fundit për aktive të ngjashme.
- 41 Njësitë ekonomike që janë të angazhuara rregullisht në blerjen dhe shitjen e aktiveve jo-materiale unike mund të kenë zhvilluar teknika për vlerësimin e tërthortë të vlerave të tyre të drejta. Këto teknika mund të përdoren për matjen fillestare të një aktivi jo-material të blerë në një kombinim biznesi nëse objektivi i tyre është vlerësimi i vlerës së drejtë dhe nëse ato pasqyrojnë transaksionet dhe praktikatat aktuale në sektorin të cilit i përket aktivi. Këto teknika përfshijnë, kur është e përshtatshme:
- (a) zbatimin shumëherësh të transaksioneve që pasqyrojnë tregun aktual ndaj treguesve që drejtojnë rentabilitetin e aktivit (të tillë si të ardhura, pjesë tregu dhe fitimi operacional) ose ndaj rrjedhës së honorareve që mund të merren nga liçensimi i aktivit jo-material për një palë të tretë në një transaksion mes personash të palidhur (si në metodën 'çlirimi nga honorari'); ose

- (b) duke skontuar flukset e vlerësuara monetare neto në të ardhmen nga aktivi.

Shpenzimet e Mëpasëme në një Projekt të Blerë Kërkimi dhe Zhvillimi në Proçes

42 Shpenzimi i kërkimit apo zhvillimit që:

- (a) lidhet me një projekt kërkimi apo zhvillimi në proçes të blerë veças apo në një kombinim biznesi dhe të njohur si një aktiv jo-material; dhe

- (b) është kryer mbas blerjes së atij projekti

kontabilizohet në përputhje me paragrafët 54-62.

43 Zbatimi i kërkesave në paragrafët 54-62 do të thotë që shpenzimet e mëpasëme në një projekt kërkimi apo zhvillimi në proçes të blerë veças ose në një kombinim biznesi dhe të njohur si një aktiv jo-material është:

- (a) njihen si një shpenzim rrjedhës kur kryhet nëqoftëse ai është shpenzim kërkimi;
- (b) njohur si një shpenzim rrjedhës kur kryhet nëqoftëse ai është shpenzim zhvillimi që nuk plotëson kriteret e paragrafit 57 për njohjen si një aktiv jo-material; dhe
- (c) shtuar vlerës kontabël (neto) të projektit të kërkimit apo zhvillimit në proçes të blerë nëqoftëse ai është shpenzim zhvillimi që plotëson kriteret e njohjes në paragrafin 57.

Blerja nëpërmjet një granti qeveritar

- 44 Në disa raste, një aktiv jo-material mund të blihet pa pagesë, ose për një shumë nominale, nëpërmjet një granti qeveritar. Kjo mund të ndodhë kur qeveria transferon apo shpërndan tek një njësi ekonomike aktive jo-materiale të tilla si të drejta ulje në aeroport, liçensa shfrytëzimi stacionesh radio ose televizioni, liçensa ose quota importi ose të drejta hyrjeje në burime të tjera të kufizuara. Në përputhje me SNK 20 *Kontabiliteti i Granteve Qeveritare dhe Paraqitja e Informacioneve për Ndhimën Qeveritare*, njësi ekonomike mund të zgjedhë të njohë edhe aktivin jo-material edhe grantin fillimisht me vlerë të drejtë. Nëqoftëse një njësi ekonomike zgjedh të mos njohë aktivin fillimisht me vlerën e drejtë, njësi ekonomike njeh aktivin fillimisht me një shumë nominale (trajtimi tjetër i lejuar nga SNK 20) plus çdo shpenzim që i atribuohet drejtpërdrejt përgatitjes së aktivit për përdorimin e tij të synuar.

Këmbimet e aktiveve

- 45 Një apo më shumë aktive jo-materiale mund të blihen në këmbim të një aktivi apo aktiveve jo-monetare, ose në një kombinim të aktiveve monetare dhe jo-monetare. Diskutimi i mëposhtëm i referohet thjesht një këmbimi të një aktivi jo-monetar me një tjetër, por ai gjithashtu zbatohet për të gjitha këmbimet e përshkuara në fjalinë e mëparshme. Kosto e një aktivi jo-material të tillë matet me vlerën e drejtë përveç se kur (a) transaksioni i këmbimit nuk ka thelb tregtar ose (b) vlera e drejtë qoftë e aktivit të marrë qoftë e aktivit të dhënë nuk është e matëshme me besueshmëri. Aktivi i blerë matet në këtë mënyrë edhe nëse njësi ekonomike nuk mundet që ta çregjistrojë menjëherë aktivin e dhënë. Nëqoftëse aktivi i blerë nuk matet me vlerën e drejtë, kosto e tij matet me vlerën kontabël (neto) të aktivit të dhënë.
- 46 Një njësi ekonomike përcakton nëse një transaksion këmbimi ka apo jo thelb tregtar duke marrë në konsideratë shtrirjen në të cilën flukset monetare në të ardhmen priten të ndryshojnë si rezultat i transaksionit. Një transaksion këmbimi ka thelb tregtar nëqoftëse:
- (a) konfigurimi (dmth rreziku, afati dhe shuma) i flukseve monetare të aktivit të marrë ndryshojnë nga konfigurimi i flukseve monetare të aktivit të transferuar; ose
- (b) njësi ekonomike - vlera specifike e një pjese të operacioneve të njësisë ekonomike të ndikuar nga transaksioni ndryshon si rezultat i këmbimit; dhe
- (c) diferenca në (a) apo (b) është e rëndësishme në lidhje me vlerën e drejtë të aktiveve të këmbyera.

Për qëllimet e përcaktimit nëse një transaksion këmbimi ka apo jo thelb tregtar, vlera specifike – njësisë ekonomike e pjesës së operacioneve të ndikuara të njësisë ekonomike nga transaksioni pasqyron flukset monetare pas tatimit. Rezultati i këtyre analizave mund të jetë i qartë pa pasur nevojë që njësisia ekonomike të kryejë llogaritje të hollësishme.

- 47 Paragrafi 21 (b) specifikon se një kusht për njohjen e një aktivi jo-material është që kosto e aktivitetit mund të matet me besueshmëri. Vlera e drejtë e një aktivi jo-material për të cilin nuk ekzistojnë transaksione tregu të krahasueshme matet me besueshmëri nëqoftëse (a) ndryshimet në gamën e vlerave të drejta të arsyeshme nuk janë të rëndësishme për atë aktiv ose (b) mundësitë e vlerësimeve të ndryshme brenda gamës mund të vlerësohen arsyeshëm dhe të përdoren në vlerësimin e vlerës së drejtë. Nëqoftëse një njësi ekonomike ka mundësi të përcaktojë me besueshmëri vlerën e drejtë ose të aktivitetit të marrë ose të aktivitetit të dhënë, atëhere vlera e drejtë e aktivitetit të dhënë përdoret për të matur koston përveç rastit kur vlera e drejtë e aktivitetit të marrë është më shumë e qartë.

Emri i mirë i krijuar nga brenda

- 48 **Emri i mirë i krijuar nga brenda nuk njihet si një aktiv.**
- 49 Në disa raste, shpenzimet kryhen për të krijuar përfitime ekonomike në të ardhmen, por ato nuk rezultojnë në krijimin e një aktivi jo-material që plotëson kriteret e njohjes në këtë Standard. Këto shpenzime shpesh përshkruhen sikur kontribuojnë në emrin e mirë të krijuar nga brenda (të prodhuar vetë). Emri i mirë i krijuar nga brenda nuk njihet si një aktiv sepse ai nuk është një burim i identifikueshëm (dmth ai nuk është i ndashëm dhe as nuk vjen nga të drejtat kontraktuale apo të drejta të tjera ligjore) që kontrollohen nga njësisia ekonomike dhe që mund të maten me besueshmëri në kosto.
- 50 Diferencat mes vlerës së tregut të njësisë ekonomike dhe vlerës kontabël (neto) të aktiveve të saja neto të identifikueshme në çdo kohë mund të përfshijnë një gamë faktorësh që ndikojnë në vlerën e njësisë ekonomike. Megjithatë, këto diferenca nuk paraqesin koston e aktiveve jo-materiale të kontrolluara nga njësisia ekonomike.

Aktivet jo-materiale të krijuara nga brenda (nga njësisia ekonomike)

- 51 Ndonjëherë është e vështirë të vlerësohet nëse një aktiv jo-material i krijuar vetë kualifikohet për t'u njohur për arsye të problemeve në:
- (a) identifikimin nëse dhe kur ka një aktiv të identifikueshëm që do të gjenerojë përfitime të pritshme ekonomike në të ardhmen; dhe
 - (b) përcaktimin e koston së aktivitetit me besueshmëri. Në disa raste, kosto e krijimit vetë të një aktivi jo-material nuk mund të dallohet nga kosto e mirëmbajtjes apo e përmirësimit të emrit të mirë të gjeneruar nga vetë njësisia ekonomike apo e shfrytëzimit të përditshëm të veprimtarisë.

Për këtë, si shtesë për të pasur përputhje me kërkesat e përgjithshme për njohjen dhe matjen fillestare të një aktivi jo-material, njësisia ekonomike zbaton kërkesat dhe udhëzimet në paragrafët 52-67 për të gjitha aktivitetet jo-materiale të krijuara vetë.

- 52 Për të vlerësuar nëse një aktiv jo-material i krijuar vetë plotëson kriteret për njohje, njësisia ekonomike klasifikon gjenerimin e aktivitetit në:
- (a) fazën e kërkimit; dhe
 - (b) fazën e zhvillimit.

Megjithëse termat 'kërkimi' dhe 'zhvillimi' janë përkufizuar, termat 'faza e kërkimit' dhe 'faza e zhvillimit' kanë një kuptim më të gjerë për qëllimet e këtij Standardi.

- 53 Nëqoftëse njësisia ekonomike dallon fazën e kërkimit nga faza e zhvillimit e një projekti të brendshëm për të krijuar një aktiv jo-material, njësisia ekonomike trajton shpenzimet për këtë projekt sikur ato të ishin kryer vetëm në fazën e kërkimit.

Faza e kërkimit

- 54 **Asnjë aktiv jo-material nuk njihet nga kërkimi (ose nga faza e kërkimit të një projekti të brendshëm). Shpenzimet për kërkimin (ose fazën e kërkimit të një projekti të brendshëm) njihen si shpenzime rrjedhëse kur ato janë kryer.**
- 55 Në fazën e kërkimit të një projekti të brendshëm, njësia ekonomike nuk mund të demonstrojë që ekziston një aktiv jo-material që do të gjenerojë përfitime të mundshme ekonomike në të ardhmen. Për këtë, ky shpenzim njihet si shpenzim rrjedhës kur ai kryhet.
- 56 Shembuj të veprimtarive të kërkimit janë:
- (a) veprimtaritë që synojnë marrjen e njohurive të reja;
 - (b) kërkimi për, vlerësimi dhe përzgjedhja përfundimtare e, zbatimeve të gjetjeve nga kërkimi ose njohuri të tjera;
 - (c) kërkimi i alternativave për materiale, pajisje, produkte, procese, sisteme apo shërbime; dhe
 - (d) formulimi, skicimi, vlerësimi dhe zgjedhja përfundimtare e alternativave të mundshme për materiale, pajisje, produkte, procese, sisteme apo shërbime të reja apo të përmirësuara.

Faza e zhvillimit

- 57 **Një aktiv jo-material që vjen nga zhvillimi (ose nga faza e zhvillimit të një projekti të brendshëm) njihet nëse, e vetëm nëse, njësia ekonomike mund të demonstrojë të gjitha sa mëposhtë:**
- (a) **realizueshmërinë teknike për përfundimin e aktivit jo-material që ai të jetë i disponueshëm për përdorim ose shitje.**
 - (b) **synimin e saj për të përfunduar aktivin jo-material dhe ta përdorë ose shesë atë.**
 - (c) **aftësinë e saj për ta përdorur ose shitur aktivin jo-material.**
 - (d) **se si aktivi jo-material do të gjenerojë përfitime të mundshme ekonomike në të ardhmen. Mes të tjerash, njësia ekonomike mund të demonstrojë ekzistencën e një tregu për produktin e aktivit jo-material ose vetë aktivin jo-material ose, nëse ai do të përdoret për vete, përdorshmërinë e aktivit jo-material.**
 - (e) **disponimin e burimeve teknike, financiare dhe të tjera për të përfunduar zhvillimin dhe për të përdorur ose shitur aktivin jo-material.**
 - (f) **aftësinë e saj për të matur me besueshmëri shpenzimet e atribueshme për aktivin jo-material gjatë zhvillimit të tij.**
- 58 Në fazën e zhvillimit të një projekti të brendshëm, njësia ekonomike mundet, në disa raste, të identifikojë një aktiv jo-material dhe të demonstrojë që aktivi do të gjenerojë përfitime të mundshme ekonomike në të ardhmen. Kjo për arsyen se faza e zhvillimit e një projekti është mëtej e avancuar se sa faza e kërkimit.
- 59 Shembuj të veprimtarive të zhvillimit janë:
- (a) skicimi, ndërtimi dhe testimi i para-prodhimit ose para-përdorimit të prototipeve dhe modeleve;
 - (b) skicimi i veglave, mjeteve, modeleve dhe stampave që përfshijnë teknologji të reja.
 - (c) skicimi, ndërtimi dhe funksionimi i një linje pilot që nuk ka shkallën e realizimit ekonomik për prodhim tregtar; dhe
 - (d) skicimi, ndërtimi dhe testimi i një alternative të zgjedhur për materiale, pajisje, produkte, procese, sisteme apo shërbime të reja apo të përmirësuara.
- 60 Për të demonstruar se si një aktiv jo-material do të gjenerojë përfitime të mundshme ekonomike në të ardhmen, njësia ekonomike vlerëson përfitimet ekonomike në të ardhmen nga aktivi duke përdorur parimet në SNK 36 *Çvlerësimi i Aktiveve*. Nëqoftëse aktivi do të gjenerojë përfitime ekonomike vetëm

në kombinim me aktive të tjera, njësia ekonomike zbaton konceptin e njësisë gjeneruese të mjeteve monetare në SNK 36.

- 61 Disponimi i burimeve për të përfunduar, përdorur dhe marrë përfitimet nga një aktiv jo-material mund të demonstrohet prej, për shembull, një plani biznesi që tregon burimet teknike, financiare dhe të tjera të nevojshme dhe aftësinë e njësisë ekonomike për të siguruar këto burime. Në disa raste, njësia ekonomike demonstroi disponimin e financimeve nga jashtë duke marrë dokumentin e huadhënësit që tregon vullnetin e tij për të financuar planin.
- 62 Sistemi i kostos të një njësie ekonomike shpesh mund të masë me besueshmëri koston e gjenerimit vetë të një aktivi jo-material, të tilla si pagat dhe shpenzime të tjera të bëra për të siguruar të drejta autori ose licënca ose programe kompjuterike zhvillimi
- 63 Emrat tregtarë, kokat e gazetave, titujt e publikimeve, listat e klientëve dhe artikuj të ngjashëm në thelb të gjeneruar vetë nuk njihen si aktive jo-materialë.**
- 64 Shpenzimet për emrat tregtarë, kokat e gazetave, titujt e publikimeve, listat e klientëve dhe artikuj të ngjashëm në thelb nuk mund të dallohen nga kosto e zhvillimit të biznesit në përgjithësi. Për këtë, këta artikuj nuk njihen si aktive jo-materiale.

Kosto e një aktivi jo-material të gjeneruar vetë

- 65 Kosto e një aktivi jo-material të prodhuar vetë për qëllimet e paragrafit 24 është shuma e shpenzimeve të bëra nga data kur aktivi jo-material plotëson për herë të parë kriteret e njohjes të paragrafëve 21, 22, dhe 57. Paragrafi 71 ndalon rideklarimin e shpenzimeve të njohura më parë si shpenzime rrjedhëse.
- 66 Kosto e një aktivi jo-material të prodhuar vetë përfshin të gjitha kostot drejtpërdrejt të atribueshme të nevojshme për të krijuar, prodhuar dhe përgatitur aktivin të ketë aftësinë të funksionojë në mënyrën e synuar nga drejtimi. Shembuj të kostove drejtpërdrejt të atribueshme janë:
- (a) kostot e materialeve dhe shërbimeve të përdorura në gjenerimin e aktivit jo-material;
 - (b) kostot e përfitimeve të punonjësve (siç përcaktohen në SNK 19) që rrjedhin nga prodhimi i aktivit jo-material;
 - (c) tarifat për të regjistruar të drejtat ligjore; dhe
 - (d) amortizimi i patentave dhe licënsave që janë përdorur për të gjeneruar aktivin jo-material.
- SNK 23 *Kostot e Huamarrjes* specifikon kriteret për njohjen e interesave si elementë të koston të një aktivi jo-material të prodhuar vetë.
- 67 Nuk janë elementë të koston së një aktivi jo-material të prodhuar vetë përbërësit e mëposhtëm:
- (a) shpenzimet e shitjes, administrative dhe shpenzimet e tjera të përgjithshme përveç rastit kur këto shpenzime mund t'i atribuohen drejtpërdrejtë përgatitjes së aktivit për përdorim;
 - (b) inefiçensave të identifikuar dhe humbjeve operationale fillestare të pësuar para se aktivi të arrijë rendimentin e planifikuar; dhe
 - (c) shpenzimet për kualifikimin e personelit për të vënë në punë aktivin.

Shembull që ilustron paragrafin 65

Një njësi ekonomike po zhvillon një proces prodhimi të ri. Gjatë vitit 20X5, shpenzimet e bëra ishin 1,000NjM(a), nga të cilat 900 NjM ishin bërë para 1 Dhjetorit 20X5 dhe 100NjM ishin bërë mes 1 Dhjetorit 20X5 dhe 31 Dhjetorit 20X5. Njësia ekonomike është e aftë të demonstrojë se, më 31 dhjetor 20X5, procesi i prodhimit plotëson kriteret e njohjes si një aktiv jo-material. Shuma e rikuperueshme e njohurive të trupëzuara në proces (përfshirë daljen e flukseve monetare në të ardhmen për të përfunduar procesin para se ai të jetë i disponueshëm për t'u përdorur) është vlerësuar të jetë 500NjM.

Në fund të 20X5, procesi i prodhimit njihet si një aktiv jo-material me kosto për 100NjM (shpenzimet e bëra deri në datën kur u plotësuan kriteret e njohjes, dmth 1 dhjetor 20X5). Shpenzimet e bëra për 900NjM para 1 Dhjetorit 20X5 u njohën si shpenzime rrjedhëse sepse kriteret e njohjes nuk ishin plotësuar deri në 1 dhjetor 20X5. Këto shpenzime nuk bëjnë pjesë në koston e procesit të prodhimit të njohur në bilanc

Gjatë 20X6, shpenzimet e bëra ishin 2,000NjM. Në fund të 20X6, shuma e rikuperueshme e njohurive të trupëzuara në proces (përfshirë flukset e mjeteve monetare në të ardhmen për të përfunduar procesin para se ai të jetë gati për t'u përdorur) vlerësohet të jenë 1,900NjM.

Në fund të 20X6, kosto e procesit të prodhimit është 2,100NjM (100NjM shpenzime të njohura në fund të 20X5 plus 2,000NjM shpenzime të njohura në 20X6). Njësia ekonomike nje humbje nga çvlerësimi për 200NjM për të rregulluar vlerën kontabël (neto) të procesit para humbjes nga çvlerësimi (2,100NjM) në vlerën e tij të rikuperueshme (1,900NjM). Kjo humbje nga çvlerësimi do të mbahet rezervë në periudhën e mëpasëshme nëse plotësohen kërkesat për rimarrje të një humbje nga çvlerësimi në SNK 36.

a Në këtë Standard, shumat monetare janë dhënë në 'njësi monetare'.

Njohja e një shpenzimi

68 Shpenzimet për një aktiv jo-material njihen si shpenzime rrjedhëse kur kryhen përveç rasteve që:

- (a) ai është pjesë e koston së një aktivi jo-material që plotëson kriteret e njohjes (shih paragrafët 18-67); ose
- (b) elementi është blerë në një kombinim biznesi dhe nuk mund njihet si një aktiv jo-material. Nëse ky është rasti, ky shpenzim (përfshirë në koston e kombinimit të biznesit) bën pjesë në shumën që i atribuohet emrit të mirë në datën e blerjes (shih SNRF 3).

69 Në disa raste, shpenzimi bëhet për të dhënë përfitime ekonomike në të ardhmen për një njësi ekonomike, por nuk blihet ose krijohet ndonjë aktiv jo-material ose ndonjë aktiv tjetër që mund të njihet. Në këto raste, shpenzimi njihet si shpenzim rrjedhës kur ai kryhet. Për shembull, përveç rastit kur ai bën pjesë në koston e një kombinimi biznesi, shpenzimi për kërkimin njihet si shpenzim rrjedhës kur ai kryhet (shih paragrafin 54). Shembuj të tjerë të shpenzimeve që njihen si shpenzime rrjedhëse kur kryhen përfshijnë:

- (a) shpenzime për nisjen e veprimtarive (dmth kostot e nisjes), përveç rastit kur ky shpenzim përfshihet në koston e një elementi të pasurisë, fabrikës dhe makinerive në përputhje me SNK 16. Kostot e nisjes mund të përbëhen nga kostot e themelimit të tilla si kostot ligjore dhe sekretariale të bëra në themelimin e një njësie ligjore ekonomike, shpenzimet për të hapur një lokal apo biznes të ri (dmth kosto të para-hapjes) ose shpenzimet për fillimin e operacioneve të reja ose hedhjen në treg të produkteve ose proceseve të reja (dmth kosto para-funksionimit).
- (b) shpenzimet për veprimtaritë e kualifikimit.
- (c) shpenzimet për veprimtaritë e reklamave dhe promocionale.
- (d) shpenzimet për dislokimin ose riorganizimin e një pjese ose të gjithë njësisë ekonomike.

70 Paragrafi 68 nuk përjashton njohjen e parapagesës si një aktiv kur pagesa për lëvrimin e mallrave apo shërbimeve është bërë paraprakisht nga lëvrimi i mallrave apo kryerja e shërbimeve.

Shpenzimet e mëparshme që nuk njihen si një aktiv

- 71 Shpenzimi për një artikull jo-material që fillimisht ishte njohur si një shpenzim rrjedhës nuk njihet si pjesë e kostos të një aktivi jo-material në një datë të mëvonëshme.

Matja pas njohjes

- 72 Një njësi ekonomike zgjedh ose modelin e kostos si në paragrafin 74 ose modelin e rivlerësimit si në paragrafin 75 si politikën e tij kontabël. Nëqoftëse një aktiv jo-material kontabilizohet duke përdorur modelin e rivlerësimit, të gjitha aktivet e tjera në klasën e tij gjithashtu kontabilizohen duke përdorur të njëjtin model, përveçse kur nuk ka treg aktiv për ato aktive.
- 73 Një klasë e aktiveve jo-materiale është një grupim i aktiveve me natyrë dhe përdorim të ngjashëm në funksionimin e një njësie ekonomike. Elementët brenda një klase të aktiveve jo-materiale rivlerësohen njëkohësisht për të shmangur rivlerësimin selektiv të aktiveve dhe raportimin e shumave në pasqyrat financiare që përfaqësojnë një përzjerje të kostove dhe vlerave në data të ndryshme.

Modeli i kostos

- 74 Mbas njohjes fillestare, një aktiv jo-material mbartet me koston e tij minus çdo amortizim të akumuluar dhe çdo humbje të akumuluar nga çvlerësimi.

Modeli i rivlerësimit

- 75 Mbas njohjes fillestare, një aktiv jo-material mbartet me shumën e rivlerësuar, që është vlera e tij e drejtë në datën e rivlerësimit minus çdo amortizim të mëpasëm të akumuluar dhe çdo humbje të mëpasme të akumuluar nga çvlerësimi. Për qëllimin e rivlerësimeve sipas këtij Standardi, vlera e drejtë përcaktohet duke ju referuar një tregu aktiv. Rivlerësimet bëhen me atë rregullshmëri sa që në datën e bilancit vlera kontabël (neto) e aktivit të mos ndryshojë materialisht nga vlera e tij e drejtë.
- 76 Modeli i rivlerësimit nuk lejon:
- (a) rivlerësimin e aktiveve jo-materiale që nuk kanë qënë më parë të njohur si aktive; ose
 - (b) njohjen fillestare të aktiveve jo-materiale për shuma të ndryshme nga kosto.
- 77 Modeli i rivlerësimit zbatohet mbasi një aktiv ka qënë fillimisht i njohur me kosto. Megjithatë, nëqoftëse është njohur si aktiv vetëm një pjesë e kostos së një aktivi jo-material për arsye se aktiv nuk plotëson kriteret e njohjes deri në një pjesë të procesit që ai kalon (shih paragrafin 65), modeli i rivlerësimit mund të zbatohet për të gjithë atë aktiv. Gjithashtu, modeli i rivlerësimit mund të zbatohet për një aktiv jo-material që është marrë nëpërmjet një granti qeveritar dhe që është njohur me një shumë nominale (shih paragrafin 44).
- 78 Është e pazakontë të ekzistojë për një aktiv jo-material një treg aktiv me karakteristikat e përshkuara në paragrafin 8, megjithëse kjo edhe mund të ndodhë. Për shembull, në disa juridiksione, një treg aktiv mund të ekzistojë për transferimin lirshëm të liçensave të taksive, liçensave të peshkimit ose kuotave të prodhimit. Megjithatë, një treg aktiv nuk mund të ekzistojë për emrat tregtar, kokat e gazetave, të drejtat e publikimit të filmave dhe muzikës, patentat ose markat tregtare, sepse secili nga këta aktive është unik. Gjithashtu, megjithëse aktivet jo-materiale blihen dhe shiten, kontratat negociohen mes blerësve dhe shitësve individualë dhe transaksionet janë relativisht jo të shpeshta. Për këto arsye, çmimi i paguar për një aktiv mund të mos japë evidencë të mjaftueshme për vlerën e drejtë të një aktivi tjetër. Për më tepër, çmimet shpesh nuk janë të disponueshme nga publiku.
- 79 Frekuenca e rivlerësimit varet nga luhatja e vlerave të drejta të aktiveve jo-materiale që rivlerësohen. Nëqoftëse vlera e drejtë e një aktivi të rivlerësuar ndryshon materialisht nga vlera e tij kontabël (neto), është i nevojshëm një rivlerësim i mëtejshëm. Disa aktive jo-materiale mund të kalojnë ndryshime të rëndësishme dhe me luhatje në vlerën e drejtë, kështu ato kanë nevojë për rivlerësime vjetore. Të tilla

- rivlerësime të shpeshta janë të panevojshme për aktive jo-materiale vetëm me ndryshime jo të rëndësishme në vlerën e drejtë.
- 80 Nëqoftëse një aktiv jo-material rivlerësohet, çdo amortizim i akumuluar në datën e rivlerësimit ose:
- (a) riparaqitet proporcionalisht me ndryshimin në vlerën kontabël bruto të aktivit në mënyrë që vlera kontabël (neto) e aktivit pas rivlerësimit të jetë e barabartë me shumën e tij të rivlerësuar; ose
 - (b) eliminohet kundrejt vlerës kontabël bruto të aktivit dhe vlerës neto të riparaqitur për shumën e rivlerësuar të aktivit.
- 81 **Nëqoftëse një aktiv jo-material në një klasë të aktiveve jo-materiale të rivlerësuara nuk mund të rivlerësohet sepse nuk ka një treg aktiv për atë aktiv, aktivi mbartet me koston e tij minus çdo amortizim të akumuluar dhe çdo humbje nga çvlerësimi.**
- 82 **Nëqoftëse vlera e drejtë e një aktivi jo-material të rivlerësuar nuk mundet më të përcaktohet duke ju referuar një tregu aktiv, vlera kontabël (neto) e aktivit duhet të jetë shuma e rivlerësuar në datën e rivlerësimit të fundit që i referohet një tregu aktiv minus çdo amortizim të mëpasëm të akumuluar dhe çdo humbje të akumuluar të mëpasme nga çvlerësimi.**
- 83 Fakti që një treg aktiv nuk ekziston më për një aktiv jo-material të rivlerësuar mund të tregojë se aktivi mund të jetë çvlerësuar dhe se ai ka nevojë të testohet në përputhje me SNK 36.
- 84 Nëqoftëse vlera e drejtë e aktivit mund të përcaktohet duke ju referuar një tregu aktiv në një datë të mëpasme matjeje, modeli i rivlerësimit zbatohet nga ajo datë.
- 85 **Nëqoftëse vlera kontabël (neto) e një aktivi jo-material rritet si rezultat i një rivlerësimi, rritja kreditohet drejtpërdrejt tek kapitalet e veta me titullin mbivlerë rivlerësimi. Megjithatë, rritja njihet në fitim ose humbje për aq sa kjo mbulon uljen e rivlerësimit e të njëjtit aktiv të njohur më parë në fitim ose humbje.**
- 86 **Nëqoftëse vlera kontabël (neto) e një aktivi jo-material ulet si rezultat i një rivlerësimi, ulja njihet në fitim ose humbje. Megjithatë, ulja debitohet drejtpërdrejtë tek kapitalet e veta me titullin mbivlera rivlerësimi për aq sa ajo mbulon çdo tepricë kreditore tek mbivlera rivlerësimi në lidhje me atë aktiv.**
- 87 Mbivlera e akumuluar e rivlerësimit përfshirë në kapitalet e veta mund të transferohet drejtpërdrejtë tek fitimet e pashpërndara kur mbivlera realizohet. E gjithë mbivlera mund të realizohet kur aktivi mbaron funksionin ose shitet. Megjithatë, një pjesë e mbivlerës mund të realizohen kur aktivi përdoret nga njësia ekonomike; në këto raste, shuma e mbivlerës së realizuar është diferenca mes amortizimit të bazuar në vlerën kontabël të rivlerësuar të aktivit dhe amortizimit që mund të jetë njohur bazuar në koston historike të aktivit. Transferimi nga mbivlera rivlerësimi tek fitime të pashpërndara nuk bëhet nëpërmjet pasqyrës së të ardhurave.

Jeta e dobishme

- 88 **Një njësi ekonomike vlerëson nëse jeta e dobishme e një aktivi jo-material është e fundme ose e pafundme dhe, nëse është e fundme, gjatësinë e, ose sasinë e prodhimit ose njësitë e ngjashme që përbëjnë atë jetë të dobishme. Një aktiv jo-material konsiderohet nga njësia ekonomike se ka një jetë të dobishme të pafundme kur, bazuar në një analizë të të gjithë faktorëve përkatës, nuk ka kufizime të parashikueshme të periudhës gjatë së cilës aktivi pritet të gjenerojë flukse monetare për njësinë ekonomike.**
- 89 Kontabilizimi i një aktivi jo-material bazohet në jetën e tij të dobishme. Një aktiv jo-material me një jetë të dobishme të fundme amortizohet (shih paragrafët 97-106) dhe një aktiv jo-material me një jetë të dobishme të pafundme nuk amortizohet (shih paragrafët 107-110). Shembujt Ilustrues që shoqërojnë këtë Standard ilustrojnë përcaktimin e jetës së dobishme për aktive jo-materiale të ndryshme dhe kontabilizimet e mëpasme për këto aktive bazuar në përcaktimet e jetës së dobishme.
- 90 Shumë faktorë merren në konsideratë në përcaktimin e jetës së dobishme të një aktivi jo-material, duke përfshirë:

- (a) përdorimin e pritshëm të aktivitet nga njësi ekonomike dhe nëse aktivi mund të administrohet me efikasitet nga një ekip tjetër drejtues;
- (b) ciklet e jetës produktive tipike të aktivitet dhe informacioni publik për vlerësimet e jetëve të dobishme të aktiveve të ngjashëm që janë përdorur në mënyrë të ngjashme;
- (c) Skadimet teknike, teknologjike, tregtare ose lloje të tjera;
- (d) stabiliteti i sektorit të ekonomisë në të cilin funksionon aktivi dhe ndryshimet në kërkesën e tregut për produktet ose shërbimet që vijnë nga aktivi;
- (e) veprimet e pritshme nga konkurentët ose konkurentët e mundshëm;
- (f) niveli i kërkuar i shpenzimeve të mirëmbajtjes për të marrë përfitimet e pritshme ekonomike në të ardhmen nga aktivi dhe aftësinë dhe synimet e njësisë ekonomike për të arritur atë nivel;
- (g) periudhën e kontrollit ndaj aktivitet dhe kufizimet ligjore dhe të ngjashme ndaj përdorimit të aktivitet, të tilla si datat e përfundimit të qirave të lidhura; dhe
- (h) nëse jeta e dobishme e aktivitet varet nga jeta e dobishme e aktiveve të tjera të njësisë ekonomike.

91 Termi ‘i pafundëm’ nuk kuptohet si ‘pafundësi’ (në infinit). Jeta e dobishme e një aktivi jo-material pasqyron vetëm atë nivel të shpenzimeve të mirëmbajtjes në të ardhmen që kërkohen për të mirëmbajtur aktivin në standardin e tij të performancës të vlerësuar në kohën e jetës së dobishme të aktivitet dhe aftësinë dhe synimet e njësisë ekonomike për të arritur atë nivel. Konkluzioni se jeta e dobishme e një aktivi jo-material është e pafundme nuk varet nga shpenzimet e planifikuara në të ardhmen më tepër se ato të kërkuara për të mirëmbajtur aktivin në atë standard performance.

92 Në rastet e ndryshimeve të shpejta në teknologji, programe kompjuterike dhe shumë aktive të tjera jo-materiale ato janë të ekspozuara ndaj skadimit teknologjik. Për këtë, ka të ngjarë që jeta e tyre e dobishme të jetë e shkurtër.

93 Jeta e dobishme e një aktivi jo-material mund të jetë shumë e gjatë apo edhe e pafund. Pasiguritë justifikojnë vlerësimin mbi bazën e kujdesit të jetës së dobishme të një aktivi jo-material, por ato nuk justifikojnë zgjedhjen e një jete të shkurtër jo realiste.

94 Jeta e dobishme e një aktivi jo-material që vjen nga të drejtat kontraktuale ose të drejta të tjera ligjore nuk tejkalon periudhën e të drejtave kontraktuale apo të drejtave të tjera ligjore, por mund të jetë më e shkurtër në varësi të periudhës gjatë së cilës njësi ekonomike pret ta përdorë aktivin. Nëqoftëse të drejtat kontraktuale apo të drejtat e tjera ligjore janë transferuar për një afat të kufizuar që mund të rinovohet, jeta e dobishme e aktivitet jo-material përfshin periudhën (-at) e rinovueshme vetëm nëse ka evidencë nga njësi ekonomike për të mbështetur rinovimin pa ndonjë kosto të rëndësishme.

95 Mund të ketë edhe faktorë ekonomikë edhe ligjorë që ndikojnë në jetën e dobishme të një aktivi jo-material. Faktorët ekonomikë përcaktojnë periudhën gjatë së cilës do të merren përfitimet ekonomike në të ardhmen nga njësi ekonomike. Faktorët ligjorë mund të kufizojnë periudhën gjatë së cilës njësi ekonomike kontrollon hyrjen në këto përfitime. Jeta e dobishme është periudha më e shkurtër e përcaktuar nga këto faktorë.

96 Ekzistenca e faktorëve të mëposhtëm, mes të tjerash, tregon se njësi ekonomike është e aftë të rinovojë të drejtat kontraktuale apo të drejtat e tjera ligjore pa ndonjë kosto të rëndësishme:

- (a) ka evidencë, mundësisht e bazuar në eksperiencën, se të drejtat kontraktuale apo të drejtat e tjera ligjore do të rinovohen. Nëqoftëse rinovimi është i varur nga miratimi i një pale të tretë, kjo përfshin evidencën se pala e tretë do të japë miratimin e saj;
- (b) ka evidencë se çdo kusht i nevojshëm do të plotësohet për të marrë rinovimin; dhe
- (c) kosto e njësisë ekonomike për rinovimin nuk është e rëndësishme kur krahasohet me përfitimet ekonomike në të ardhmen që pritet të rrjedhin tek njësi ekonomike nga rinovimi.

Nëqoftëse kosto e rinovimit është e rëndësishme kur krahasohet me përfitimet ekonomike në të ardhmen që pritet të rrjedhin tek njësi ekonomike nga rinovimi, kosto e ‘rinovimit’ paraqitet, në thelb, si kosto për të blerë një aktiv jo-material të ri në datën e rinovimit.

Aktivitet jo-materiale me jetë të dobishme të fundme

Periudha e amortizimit dhe metoda e amortizimit

- 97 Shuma e amortizueshme e një aktivi jo-material me jetë të dobishme të fundme shpërndahet mbi baza sistematike gjatë jetës së tij të dobishme. Amortizimi fillon kur aktivi është i disponueshëm për përdorim, dmth kur ai është në vendin dhe kushtet e nevojshme për të që të ketë mundësi të funksionojë në mënyrën e synuar nga drejtimi. Amortizimi ndërpritet në datën më të parë mes datës që aktivi klasifikohet si i mbajtur për shitje (ose përfshirë në një grup për t'u nxjerrë jashtë përdorimit që është klasifikuar i mbajtur për shitje) në përputhje me SNRF 5 dhe datës që aktivi çregjistrohet. Metoda e amortizimit e përdorur pasqyron modelin me të cilin përfitimet ekonomike në të ardhmen të aktivitetit pritet të konsumohen prej njësisë ekonomike. Nëqoftëse ky model nuk mund të përcaktohet me besueshmëri, përdoret metoda lineare. Shpenzimi për amortizimin për secilën periudhë njihet në fitim ose humbje përveç rastit kur ky ose një Standard tjetër lejon apo kërkon që ai të përfshihet në vlerën kontabël (neto) të një aktivi tjetër.
- 98 Mund të përdoren disa metoda amortizimi për të shpërndarë shumën e amortizueshme të një aktivi mbi baza sistematike gjatë jetës së tij të dobishme. Këto metoda përfshijnë metodën lineare, metodën e zvogëlimit të tepicës dhe metodën e njësisë së prodhimit. Metoda e përdorur zgjidhet mbi bazën e modelit të pritshëm të konsumit të përfitimeve të pritshme ekonomike në të ardhmen të trupëzuara në aktiv dhe zbatohet me qëndrueshmëri nga periudha në periudhë, përveç rastit kur ka një ndryshim në modelin e pritshëm të konsumit të këtyre përfitimeve ekonomike në të ardhmen. Ka një evidencë të rrallë bindëse për të mbështetur një metodë amortizimi për aktivet jo-materiale me jetë të dobishme të fundme që të rezultojë në një shumë amortizimi të akumuluar më të ulët se sa në rastin e metodës lineare.
- 99 Amortizimi zakonisht njihet në fitim ose humbje. Megjithatë, ndonjëherë përfitimet ekonomike në të ardhmen të trupëzuara në një aktiv përthithen në prodhimin e aktiveve të tjera. Në këtë rast, shpenzimi për amortizimin përbën pjesë të kostos të një aktivi tjetër dhe përfshihet në vlerën e tij kontabël (neto). Për shembull, amortizimi i aktiveve jo-materiale të përdorura në një proces prodhimi përfshihet në vlerën kontabël (neto) të inventarëve (shih SNK 2 *Inventarët*).

Vlera e mbetur

- 100 Vlera e mbetur e një aktivi jo-material me jetë të dobishme të fundme supozohet të jetë zero përveç rasteve kur:
- (a) Ka një angazhim nga një palë e tretë për të blerë aktivin në fund të jetës së tij të dobishme; ose
 - (b) ka një treg aktiv për aktivin dhe:
 - (i) vlera e mbetur mund të përcaktohet duke ju referuar këtij tregu; dhe
 - (ii) ka mundësi që ky treg do të ekzistojë në fund të jetës së dobishme të aktivitetit.
- 101 Shuma e amortizueshme e një aktivi me jetë të dobishme të fundme përcaktohet mbasi zbritet vlera e tij e mbetur. Një vlerë e mbetur e ndryshme nga zero nënkupton se njësisia ekonomike pret ta bëjë dalje aktivin jo-material para se ai të përfundojë jetën e tij ekonomike.
- 102 Një vlerësim i vlerës së mbetur të aktivitetit bazohet në shumën e rikuperueshme nga shitja duke përdorur çmimet mbizotëruese në datën e vlerësimit për shitje të një aktivi të ngjashëm që ka arritur fundin e jetës së tij të dobishme dhe ka funksionuar në kushte të ngjashme me ato në të cilat do të përdoret aktivi. Vlera e mbetur rishikohet të paktën një herë në fund të çdo viti financiar. Një ndryshim në vlerën e mbetur të aktivitetit kontabilizohet si një ndryshim në vlerësimin kontabël në përputhje me SNK 8 *Politikat Kontabël, Ndryshimet në Vlerësimet Kontabël dhe Gabimet*.
- 103 Vlera e mbetur e një aktivi jo-material mund të rritet sa një shumë e barabartë ose më e madhe se vlera kontabël (neto) e aktivitetit. Nëse ndodh kjo, shpenzimi për amortizimin e aktivitetit është zero përveçse dhe derisa vlera e tij e mbetur të ulët mëpas deri në një shumë më të ulët se vlera kontabël (neto) e aktivitetit.

Rishikimi i periudhës së amortizimit dhe metodës së amortizimit

- 104 Periudha e amortizimit dhe metoda e amortizimit për një aktiv jo-material me një jetë të dobishme të fundme rishikohet të paktën një herë në fund të çdo viti financiar. Nëqoftëse jeta e dobishme e pritshme e aktivit ndryshon nga vlerësimet e mëparshme, periudha e amortizimit ndryshohet përkatësisht. Nëqoftëse ka pasur një ndryshim në modelin e pritshëm të konsumit të përfitimeve ekonomike në të ardhmen të trupëzuar në aktiv, metoda e amortizimit ndryshohet për të pasqyruar modelin e ndryshuar. Këto ndryshime kontabilizohen si ndryshime në vlerësimet kontabël në përputhje me SNK 8.
- 105 Gjatë jetës së një aktivi jo-material, mund të bëhet e dukshme se vlerësimi i jetës së tij të dobishme është i papërshtatshëm. Për shembull, njohja e një humbje nga çvlerësimi mund të tregojë se periudha e amortizimit duhet të ndryshohet.
- 106 Me kalimin e kohës, modeli i përfitimeve të pritshme ekonomike në të ardhmen që rrjedhin tek njësia ekonomike nga aktivi jo-material mund të ndryshojë. Për shembull, mund të bëhet e dukshme se metoda e zvogëlimit të tepricës e amortizimit është më e përshtatshme se sa metoda lineare. Një tjetër shembull është në rastin kur përdorimi i të drejtave të paraqitura në një licensë shtyhen në varësi të veprimit ndaj komponentëve të tjerë të planit të biznesit. Në këtë rast, përfitimet ekonomike që rrjedhin nga aktivi mund të mos merren deri në periudha të mëvonshme.

Aktive jo-materiale me jetë të dobishme të pafundme

- 107 Një aktiv jo-material me një jetë të dobishme të pafundme nuk amortizohet.
- 108 Në përputhje me SNK 36, njësia ekonomike kërkohet të testojë një aktiv jo-material me një jetë të dobishme të pafundme për çvlerësim duke krahasuar shumën e tij të rikuperueshme me vlerën e tij kontabël (neto)
- (a) çdo vit, dhe
 - (b) nëse ka tregues se aktivi jo-material mund të jetë çvlerësuar.

Rishikimi i vlerësimit të jetës së dobishme

- 109 Jeta e dobishme e një aktivi jo-material që nuk amortizohet rishikohet çdo periudhë për të përcaktuar nëse ngjarjet dhe rrethanat vazhdojnë të mbështesin vlerësimin e një jete të dobishme të pafund për atë aktiv. Nëqoftëse ato nuk ndryshojnë, ndryshimi i vlerësimit të jetës së dobishme nga pafund në me fund duhet të trajtohet si një ndryshim në vlerësimin kontabël në përputhje me SNK 8.
- 110 Në përputhje me SNK 36, rivlerësimi i jetës së dobishme të një aktivi jo-material si i fundëm dhe jo pafund është një tregues se aktivi mund të jetë çvlerësuar. Si rrjedhim, njësia ekonomike teston aktivin për çvlerësime duke krahasuar shumën e tij të rikuperueshme, të përcaktuar në përputhje me SNK 36, me vlerën e tij kontabël (neto) dhe duke njohur çdo tejkalim të vlerës kontabël ndaj shumës së rikuperueshme si një humbje nga çvlerësimi.

Rikuperueshmëria e vlerës kontabël – humbjet nga çvlerësimet

- 111 Për të përcaktuar nëse një aktiv jo-material është çvlerësuar, njësia ekonomike zbaton SNK 36. Ai Standard shpjegon kur dhe si njësia ekonomike rishikon vlerën kontabël (neto) të aktiveve të saj, se si ajo përcakton shumën e rikuperueshme të një aktivi dhe se kur ajo njihet ose anulon një humbje nga çvlerësimi.

Përfundimet e jetës së dobishme dhe nxjerrjet jashtë përdorimit

- 112 Një aktiv jo-material çrregjistrohet:
- (a) kur nxirret jashtë përdorimit; ose
 - (b) kur nuk priten më përfitime ekonomike në të ardhmen nga përdorimi i tij ose shitja.
- 113 Fitimi ose humbja që vjen nga çrregjistrimi i një aktivi jo-material përcaktohet si diferencë mes shumës neto nga shitja, nëse ka të tillë, dhe vlerës kontabël (neto) të aktivit. Ajo njihet në fitim ose humbje kur aktivi çrregjistrohet (përveç rasteve në SNK 17 kur kërkohet ndryshe për shitje dhe kthim qiraje). Përfitimet nuk klasifikohen si të ardhura.
- 114 Nxjerrja jashtë përdorimit e një aktivi jo-material mund të ndodhë në disa mënyra (psh duke i shitur, duke marrë një qira financiare, ose duke i dhuruar). Për të përcaktuar datën e nxjerrjes jashtë përdorimit për atë aktiv, njëësia ekonomike zbaton kriteret në SNK 18 Të Ardhurat për njohjen e të ardhurave nga shitja e mallrave. SNK 17 zbatohet për nxjerrjet jashtë përdorimit nga një shitje dhe kthim qiraje.
- 115 Nëqoftëse në përputhje me parimin e njohjes në paragrafin 21 njëësia ekonomike njihet në vlerën kontabël (neto) të një aktivi koston e zëvendësimit për një pjesë të aktivit jo-material, atëherë ajo çrregjistron vlerën kontabël (neto) të pjesës së zëvendësuar. Nëqoftëse nuk është e mundur për njësinë ekonomike të përcaktojë vlerën kontabël (neto) të pjesës së zëvendësuar, ajo mund të përdorë koston e zëvendësimit si një tregues se cila ishte kosto e pjesës së zëvendësuar në kohën që u ble ose u prodhua vetë.
- 116 Shuma e arkëtueshme nga nxjerrja jashtë përdorimit të një aktivi jo-material njihet fillimisht me vlerën e tij të drejtë. Nëqoftëse pagesa për aktivin jo-material shtyhet, shuma e marrë njihet fillimisht me ekuivalentin e çmimit në mjete monetare. Diferenca mes vlerës nominale të shumës dhe ekuivalentit të çmimit në mjete monetare njihet si e ardhur nga interesat në përputhje me SNK 18 duke pasqyruar të ardhurën efektive të kërkesës për t'u arkëtuar.
- 117 Amortizimi i një aktivi jo-material me jetë të dobishme të fundme nuk ndërpritet kur aktivi jo-material nuk vazhdon të përdoret, përveç rastit kur aktivi është amortizuar tërësisht ose është klasifikuar i mbajtur për shitje (ose përfshihet në një grup për t'u nxjerrë jashtë përdorimit që klasifikohet i mbajtur për shitje) në përputhje me SNRF 5.

Dhënia e informacioneve shpjeguese

Të përgjithshme

- 118 Njëësia ekonomike jep informacione shpjeguese për çdo klasë të aktiveve jo-materiale, duke bërë dallimin mes aktiveve jo-materiale të prodhuara vetë dhe aktiveve jo-materiale të tjera:
- (a) nëse jetët e dobishme janë të pafundme ose të fundme dhe, nëse janë të fundme, jetët e dobishme ose normat e amortizimit të përdorura;
 - (b) metodat e amortizimit të përdorura për aktivet jo-materiale me jetë të dobishme të fundme;
 - (c) vlerën kontabël bruto dhe çdo amortizim të akumuluar (të mbledhur me humbjet e akumuluar nga çylerësimi) në fillim dhe në fund të periudhës;
 - (d) zërin e pasqyrës së të ardhurave në të cilin përfshihet amortizimi i aktiveve jo-materiale;
 - (e) rakordimin e vlerës kontabël (neto) në fillim dhe në fund të periudhës duke treguar:
 - (i) shtesat, përfshirë veças ato nga zhvillimi i brendshëm, ato të blera veças, dhe ato të blera nëpërmjet kombinimeve të biznesit;
 - (ii) aktivet e klasifikuara si të mbajtura për shitje ose të përfshira në një grup për t'u nxjerrë jashtë përdorimit të klasifikuara si të mbajtura për shitje në përputhje me SNRF 5 dhe nxjerrjet e tjera jashtë përdorimit;

- (iii) rritjet dhe uljet gjatë periudhës që rezultojnë nga rivlerësimet sipas paragrafëve 75, 85 dhe 86 dhe nga humbjet e çvlerësimit të njohura ose të anuluar drejtpërdrejt në kapitalet e veta në përputhje me SNK 36 (nëse ka);
- (iv) humbjet nga çvlerësimi të njohura në fitim ose humbje gjatë periudhës në përputhje me SNK 36 (nëse ka);
- (v) humbjet nga çvlerësimi të anuluar në fitim ose humbje gjatë periudhës në përputhje me SNK 36 (nëse ka);
- (iv) çdo amortizim të njohur gjatë periudhës;
- (vii) diferencat neto nga këmbimi që vijnë nga konvertimi i pasqyrave financiare në monedhën e paraqitjes dhe nga konvertimi i operacioneve jashtë vendit në monedhën e paraqitjes të njësisë ekonomike; dhe
- (viii) ndryshime të tjera në vlerën kontabël gjatë periudhës.

119 Një klasë e aktiveve jo-materiale është një grupim i aktiveve me natyrë dhe përdorim të ngjashëm në funksionimin e një njësie ekonomike. Shembuj të klasave të veçanta mund të përfshijnë:

- (a) emrat tregtar;
- (b) kokat e gazetave dhe titujt e publikimeve;
- (c) programet kompjuterike
- (d) licensat dhe françizat;
- (e) të drejtat e autorit, patentat dhe të drejta të tjera të pronësisë industriale, të drejtat e shërbimit dhe funksionimit;
- (f) receta, formula, modele, skica dhe prototipe; dhe
- (g) aktivet jo-materiale në zhvillim e sipër.

Klasat e sipër përmendura ndahen (bashkohen) në klasa më të vogla (më të mëdha) nëse kjo rezulton në informacione më të përshtatshme për përdoruesit e pasqyrave financiare.

120 Njësia ekonomike jep informacione shpjeguese për aktivet jo-materiale të çvlerësuara në përputhje me SNK 36 si shtesë të informacionit të kërkuar nga paragrafi 118 (e)(iii)-(v).

121 SNK 8 kërkon nga njësia ekonomike të japë informacione shpjeguese për natyrën dhe shumën e ndryshimit në vlerësimin kontabël që ka efekt material në periudhën aktuale ose pritjet të ketë efekt material në periudhat e mëpasme. Dhënia e këtyre informacioneve shpjeguese mund vijë nga ndryshimet në:

- (a) vlerësimin e jetës së dobishme të një aktivi jo-material;
- (b) metodën e amortizimit; ose
- (c) vlerat e mbetura.

122 Njësia ekonomike gjithashtu jep informacione shpjeguese:

- (a) për një aktiv jo-material të vlerësuar se ka një jetë të dobishme të pafundme, vlerën kontabël (neto) të këtij aktivi dhe arsyet që mbështesin vlerësimin e jetës së dobishme të pafundme. duke dhënë këto arsye, njësia ekonomike përshkruan faktorët që luajnë një rol të rëndësishëm në përcaktimin se aktivi ka një jetë të dobishme të pafundme.
- (b) një përshkrim, të vlerës kontabël dhe periudhës së mbetur të amortizimit për çdo aktiv jo-material individual që është material për pasqyrat financiare të njësisë ekonomike.
- (c) për aktivet jo-materiale të marra nëpërmjet grantit qeveritar dhe fillimisht të njohur me vlerën e drejtë (shih paragrafin 44):
 - (i) vlerën e drejtë të njohur fillimisht për këto aktive;
 - (ii) vlerën e tyre kontabël (neto); dhe

- (iii) nëse ato janë matur mbas njohjes sipas modelit të kostos ose modelit të rivlerësimit.
 - (d) ekzistencën dhe vlerën kontabël (neto) të aktiveve jo-materiale të cilave titulli i pronësisë është i kufizuar dhe vlerat kontabël (neto) të aktiveve jo-materiale të vëna si garantues të detyrimeve.
 - (e) shumën e angazhimeve kontraktuale për blerjen e aktiveve jo-materiale.
- 123 Kur njëسيا ekonomike përshkruan faktorët që luajnë një rol të rëndësishëm në përcaktimin se jeta e dobishme e aktivitet jo-material është e pafundme, njëسيا ekonomike merr në konsideratë listen e faktorëve në paragrafin 90.

Aktivet jo-materiale të matura mbas njohjes duke përdorur modelin e rivlerësimit

- 124 Nëqoftëse aktivitet jo-materiale kontabilizohen me shumata të rivlerësuara, njëسيا ekonomike jep informacione shpjeguese si mëposhtë:
- (a) sipas klasës së aktiveve jo-materiale:
 - (i) datën e hyrjes në fuqi të rivlerësimit;
 - (ii) vlerën kontabël (neto) të aktiveve jo-materiale të rivlerësuara; dhe
 - (iii) vlerën kontabël (neto) që do të ishte njohur sikur klasa e rivlerësuar e aktiveve jo-materiale të matej mbas njohjes duke përdorur modelin e kostos në paragrafin 74;
 - (b) shumën e mbivlerës së rivlerësimit që lidhet me aktivitet jo-materiale në fillim dhe në fund të periudhës, duke treguar ndryshimet gjatë periudhës dhe çdo kufizim ndaj shpërndarjes së tepricës për aksionerët; dhe
 - (c) metodat e supozimeve të rëndësishme të zbatuara në vlerësimet e vlerave të drejta të aktiveve.
- 125 Mund të jetë e nevojshme të bashkohen klasat e aktiveve të rivlerësuara në klasa më të mëdha për qëllimet e dhënies së informacionit shpjegues. Megjithatë, klasat nuk bashkohen nëse kjo do të rezultonte në kombinimin e një klase të aktiveve jo-materiale që përfshin shumata të matura sipas të dyja metodave të kostos dhe rivlerësimit.

Shpenzimet e kërkimit dhe zhvillimit

- 126 Njëسيا ekonomike jep informacione shpjeguese për shumata e bashkuara të shpenzimeve të kërkimit dhe zhvillimit të njohura si shpenzime rrjedhëse gjatë periudhës.
- 127 Shpenzimet e kërkimit dhe zhvillimit përfshijnë të gjitha shpenzimet që i atribuohen drejtpërdrejt veprimtarive të kërkimit dhe zhvillimit (shih paragrafët 66 dhe 67 për udhëzime mbi llojin e shpenzimeve që përfshihen për qëllimet e kërkesave të dhënies së informacioneve shpjeguese në paragrafin 126)

Informacione të tjera

- 128 Një njëسيا ekonomike inkurajohet, por nuk i kërkohet, të japë informacione shpjeguese për sa më poshtë:
- (a) Një njëسيا ekonomike inkurajohet, por nuk i kërkohet, të japë informacione shpjeguese për sa më poshtë: dhe
 - (b) një përshkrim të shkurtër të aktiveve jo-materiale të rëndësishme të kontrolluar nga njëسيا ekonomike por jo të njohura si aktive sepse ato nuk plotësojnë kriteret e njohjes në këtë Standard ose sepse ato kanë qënë blerë ose prodhuar përpara se të hynte në fuqi versioni i SNK 38 *Aktivet Jo-materiale* i publikuar në vitin 1998.

Dispozita kalimtare dhe data e hyrjes në fuqi

- 129 Nëqoftëse një njësi ekonomike zgjedh në përputhje me paragrafin 85 të SNRF 3 të zbatojë SNRF 3 nga ndonjë datë para datës së hyrjes në fuqi të parashikuar në paragrafët 78-84 të SNRF 3, ajo gjithashtu zbaton këtë Standard prospektivisht nga e njëjta datë. Kështu, njësia ekonomike nuk rregullon vlerat kontabël (neto) të aktiveve jo-materiale të njohura në atë datë. Megjithatë, njësia ekonomike zbaton, në atë datë, këtë Standard për të rivlerësuar jetët e dobishme të aktiveve të saja jo-materiale të njohura. Nëqoftëse, si rezultat i këtij rivlerësimi, njësia ekonomike ndryshon vlerësimin e jetës së dobishme të një aktivi, ky ndryshim kontabilizohet si ndryshim në vlerësimet kontabël në përputhje me SNK 8.
- 130 Përndryshe, një njësi ekonomike zbaton këtë Standard:
- (a) për kontabilizimin e aktiveve jo-materiale të blera në kombinime biznesi për të cilat data e marrëveshjes është më ose pas 31 Marsit 2004; dhe
 - (b) për kontabilizimin e të gjitha aktiveve të tjera jo-materiale prospektivisht nga fillimi i periudhës së parë që fillon më ose pas 31 Marsit 2004. Kështu, njësia ekonomike nuk rregullon vlerat kontabël (neto) të aktiveve jo-materiale të njohura në atë datë. Megjithatë, njësia ekonomike zbaton, në atë datë, këtë Standard për të rivlerësuar jetët e dobishme të atyre aktiveve jo-materiale. Nëqoftëse, si rezultat i këtij rivlerësimi, njësia ekonomike ndryshon vlerësimin e jetës së dobishme të një aktivi, ky ndryshim kontabilizohet si ndryshim në vlerësimet kontabël në përputhje me SNK 8.
- 130A Njësia ekonomike zbaton amendimet në paragrafin 2 për periudhat vjetore që fillojnë më ose pas 1 Janarit 2006. Nëqoftëse njësia ekonomike zbaton SNRF 6 në një periudhë të mëparshme, këto amendime zbatohen për atë periudhë të mëparshme.

Këmbimet e aktiveve të ngjashme

- 131 Kërkesa në paragrafët 129 dhe 130(b) për të zbatuar këtë Standard prospektivisht kuptohet se nëqoftëse një këmbim aktivesh ishte matur para datës së hyrjes në fuqi të këtij Standardi mbi bazën e vlerës kontabël (neto) të aktivitetit të dhënë, njësia ekonomike nuk riparaqit vlerën kontabël (neto) të aktivitetit për të pasqyruar vlerën e tij të drejtë në datën e blerjes.

Zbatimi i mëparshëm

- 132 Njësitë ekonomike për të cilat zbatohet paragrafi 130 inkurajohen të zbatojnë kërkesat e këtij Standardi para datës së hyrjes së tij në fuqi parashikuar në paragrafin 130. Megjithatë, nëqoftëse njësia ekonomike zbaton këtë Standard para këtyre datave të hyrjes në fuqi, ajo gjithashtu zbaton SNRF 3 dhe SNK 36 (siç është rishikuar në 2004) në të njëjtën datë.

Shfuqizimi i SNK 38 (publikuar në 1998)

- 133 Ky Standard zëvendëson SNK 38 *Aktive Jo-materiale* (publikuar në 1998).